

دانشکده علوم اجتماعی و تعاون
 مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی
 بخش روانشناسی اجتماعی

مهر ماهه
توزيع محدود

ایرانیان بازگشته از عراق

(پیگیری جریان جذب)

مقاطع اول

گزارش چهارم

احمد آفازاده
ضیاء مصباح

(طرح وزارت کشور)

دین رمانه

تهریز و مصلود

دانشگاه تهران
دانشکده علوم اجتماعی و تعاون
 مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی
بخش روانشناسی اجتماعی

ایرانیان بازگشته از عراق (پیگیری جریان جذب)

مقطع اول
گزارش چهارم

مناطق:

گیلان - مازندران - سمنان - زنجان - آذربایجان غربی و شرقی

از:

احمد آقازاده - ضیاء مصباح

(طرح وزارت کشور)

بهمی ماه ۱۳۵۱

فهرست مطالب

صفحه	موضوع
الف ب	پیشگفتار
	قسمت اول: گیلان، سمنان، مازندران
۲-۳	حوزه تحقیق (هدف و مسائل)
۳-۱۳	معاودین استان گیلان
۱۳-۱۴	معاودین فرمانداریکل سمنان
۱۵-۲۳	معاودین استان مازندران
۲۳-۲۵	پیشنهادات (نتیجه کلی)
	قسمت دوم: زنجان، آذربایجان غربی و شرقی
۲۵-۲۸	کلیات (هدف و ضرورت و روش)
۲۸-۳۹	معاودین فرمانداریکل زنجان
۳۹-۵۰	معاودین استان آذربایجان شرقی
۵۰-۶۰	معاودین استان آذربایجان غربی
۶۰-۶۳	نتیجه کلی

پیشگفتار

سلسله بررسیهایکه با پیشنهاد و کمکهای مالی وزارت کشور تحت عنوان "ایرانیان بازگشته از عراق" توسط اعضاء بخش روانشناسی اجتماعی " مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی انجام میگیرد ، باید جهاتی خاص از دونوع تحقیق را دربرداشته باشد ، یعنی هم جهات اعمالی بخود گیرد و مسئولان امر را در جهت شناخت گروهی خاص در شرایط تاریخی معینی بکار آید و جهاتی از تحقیقات اساسی بخود گیرد . در واقع مسئله مهم شناخت عواملی است که جذب انسانهای را با زبان ، دین و شرایط قومی مشابه با دیگر اعضاء جامعه مانع میگرد . ازینرو شناخت این موانع باید در صحنه‌های دیگر تاریخ بعنوان - تجربه‌ای ایرانی بکار دیگران آید .

لیکن دره رد و هدف مرزهای خاص ، به این بررسی هاحد و دی معین من - بخشند : از جهت اول هیچگاه هدایتی که مسئولان اجرائی از این طریق خواهند یافت به معنای محدود شدن که مستلزم اجرای بی چون و پرای آن باشد ، نخواهد بود . این بررسیها میتوانند در هر زمانی و از هر جهت انسانهای را که در شرایطی معین - قرار گرفته‌اند بشناسند و از نیای ذهنی آنان پرده بردارد و دره بنده مسائل را آنچنان که در این دنیای ذهنی میگذرد معرفی نماید و سپس راههای را که میتوانند رفع مشکلات این مردم موثر باشد ارائه دهد . اما درین بررسیها هیچگاه ارائه یک طریق به صورت قطعی و منحصر نخواهد بود . به عبارت دیگر ، در رفع هر مشکل طرقی نشان داده میشود و جهات مثبت و منفی هر یک روش میگرد .

(ب)

و این مسئولا نند که یک یا چند راه راجهٔت اقدام بر میگزینند . به عبارت دیگر ، این تحقیقات نه تنها مردم را که موضوع اقدام معرفی میکند و خصوصیات آنان را منعکس مینماید و سپس راههای کلی درمان را بر میشمارد ، بلکه ابعاد مثبت و منفی هر راه را نیز مشخص میکند و مجری را در هر زمینه و هر اقدام بر نتایج آن واقع میگرداند .

اما در مورد دوم هیچگاه عوامل موئید و یا مخرب جذب «عواملی ثابت و جهائی نخواهند بود ، آنچه ما بررسی مینماییم واقعه‌ای منحصر بفرد در تاریخ است لذا — تعمیم آن به تجربه‌های دیگر ممکن نیست «صرفاً» هدف ما شناسایی دقیق عواملی است که جذب انسانهای را با شرایط خاص در صحنه تاریخی معین تسريع و یا تأخیر میبخشد و یا آنکه به عنوان مانع تجلی میباید ، و از اینجا بی تردید این تجریب را برای وقایع مشابه آن در طول تاریخ ، راهنمای دیگران تواند بود .

این تحقیقات از "بررسیهای کلی "که اولین گزارش آنها را تشکیل میدارد آغاز گردیده است و گزارش دوم آن "راههای جذب "بمنظور نشان دادن طرقی که میتواند جذب این انسانها را تسهیل نماید ، ارائه گردیده است .

اکنون گزارش‌های تازه تحت عنوان "پی‌گیری اول "در تکمیل مطالعات قبلی ، و درجهٔت سنجش نظرات ارائه شده و همچنین نحوه اقدام سازمانها ارائه میگردد .

در این گزارشها با توجه به ماهیت آنان که ارزیابی فعالیتهای قبلی است ،^{۱۰} کوشش میشود تا از جهتی به آنچه که ارزیابی تئوریها در عمل خوانده میشود تحقق بخشیده شود ، در واقع ، نظرات بدون برخورد با واقعیّت صورتی انتزاعی ، مجرد

(پ)

ودست کم غیر عینی خواهند داشت و بهمان نسبت از خود واقعیت متمایز خواهند بود . از ینرو تصحیح آنان صرفا " در عمل و در مواجهه با خطرات ناشی از اجرا - صورت خواهد گرفت . از جهت دیگر ، کوشش میشود تا درین بررسیها راههای عمل سنجیده و ارزیابی شوند .

این درجهت ، به این بررسیها ، صورت دو جانبه میبخشد و بنظر میرسد که جا دارد همه ارکان مملکت چنین نظامی مبتنی بر ارزشیابی - مستمر اقدامات تحقق یابد . از مسئولان وزارت کشور که چنین اقدامی را با تهیه بود جه آن امکان پذیر ساختند ، هم ستایش و هم سپاسگزاری مینمائیم .
امیدواریم این بررسیها در پیشبرد هدفهای اعمالی با فرانهادن چراغی در راه مسئولان اجرائی کشور و در تحقق آرمانهای علمی با شناخت واقعهای اجتماعی توفیق انجام یابد .

باقر - ساروخانی

استاد یار جامعه شناسی

معاون مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی

قسمت اول :

مناطق: سمنان - مازندران و گیلان

از": احمد آقازاده

حوزه تحقیق

گزارشی که از نظر خواهد گذشت اهم مسائل و نیازمندیهای مبیا شده در—
حوزهٔ مأموریت تحقیقی اینجانب "استان گیلان، مازندران، و فرمانداریکل سمنان"
براساس مساهبه مستقیم با سرپرست آن معاوzen مقیم، بدست آمده است.

اهم مسائل مورد توجه دراین پژوهش

مسائلی که سعن شد دراین بررسی و تحقیق مورد توجه قرار گیرند و دراین
گزارش از آن بحث خواهد شد عبارتند از:

- ۱— وضع کلی معاوzen مقیم در شهرستان ویاناوی مورد بررسی
- ۲— وضع مسکن
- ۳— تشریح وضع شغلی سرپرستان خانواده معاود مورد مصاحبه
- ۴— گمکهاییکه از طریق فرمانداری، شهرداری، شیرو خورشید و سایر
ادارت دولتی و بخش خصوصی شده است.
- ۵— مشکلات کلی معاوzen

ضمناً "درخاتمه بررسی موارد فوق در هر یک از نواحی مورد پژوهش و بررسی
پیشنهاد اتی که بر اساس یافته ها و تماس مستقیم با معاوzen بوده است ارائه
راده خواهد شد.

وضع کلی معاویین مقیم استان گیلان (شهرستانهای رشت، لاهیجان)

تعداد کل معاویین که در استان گیلان اقامت داشتند بر طبق گزارش —
استانداری گیلان بالغ بر ۴۸۱ نفر بودند گه آنونه جمیعت مصاحبه از دو شهرستان
رشت و لاهیجان انتخاب شدند .

در رشت ۶۷ خانوار زندگی میکردند که از این ۶۷ خانوار با ۳۱ سرپرست خانوار
مصاحبه بعمل آمد . و در لاهیجان ۱۲ خانوار زندگی میکردند گه با ۹ نفر از سرپرست
خانوارهای مسکن انتخاب شد .

وضع مسکن

۲۸ خانوار از ۳۱ خانوار همیم در رشت گه با سرپرستان آنان مصاحبه شد
از وضع مسکن خود ناراحت بودند و از مسائلی که ذیلاً "بدان اشاره میشود شکایت —
میکردند :

- ۱— تنگی جا و نامناسب بودن محل زندگی
- ۲— عدم علاقه برخی از مالکین خانه نسبت به رادن اجاره منزل خود به معاویین ، مخصوصاً "معاویین گه کمتر العائله بودند .
- ۳— نداشتن آب و برق در بعضی از منازل محل سکونت .
- ۴— فاصله زیاد محل سکونت تا مرکز شهر و محل تمهیل اعضاء خانواره —

(دبستان ، دبیرستان)

۵— گرانی اجاره خانه نسبت به درآمد خانواره

از ۳۱ خانواره مورد مصاحبه در شهرستان رشت گه تعداد کل اعضاء
خانواده آنان بالغ بر ۲۳۱ نفر بودند کلا "تعداد ۴۴ اطاق جمیعت زیست راشتند
که نسبت اطاق به نفرات جمیعت $\frac{42}{231}$ بود گه تقریباً "هر ۵ نفر یک اطاق را
داشتند و در شهرستان لا هیجان این نسبت به ۶ میرسید یعنی به ۵۷ نفر از
معاودین یک اطاق میرسید .

در شهرستان رشت گله سرپرستان معاودین بابت اتفاقی گه در اختیار آنان
از طرف بخش خصوصی گذاشته شده بسود اجاره‌ای بطور متوسط ۱۵۰۰۰ ریال پرداخت می‌کردند و این مبلغ با توجه به وضع بد مالی برخی از این خانواده‌ها
و نداشتن درآمد، زیاد بود، و برخی از معاودین اظهار میداشتند برای تهییه
مبلغ اجاره اطاق مجبورند اثاث و وسائل مورد احتیاج خود را بفروشند. علاوه بر
این مشکل، اتفاقی گه در اختیار معاودین گذاشته بودند جمیعت زیست مناسب
نبود هلا "در نواحی جنوبی رشت منزلی بمساحت ۰.۸ متر مریع گه چهار اطاق تنگ
و تاریک و کثیف بیشتر نداشت در حدود ۳۵ نفر بوضع بسیار بدی از معاودین
زندگی می‌کردند .

به ۷ خانوار از ۹ خانواره مقیم در شهرستان لا هیجان محلی از طریق
فرمانداری و شهرداری واگذار شده بود گه دیگر مشکل پرداختن اجاره خانه را
نداشتند ولی از لحاظ فضای و صلح زندگی مناسب نبود .

وضع شغلی

از ۳۱ نفر سرپرست خانواره مقیم در شهرستان رشت ۱۸ نفر در شهرداری

و شیرو خورشید با مساعدت استانداری مشغول بکار شده بودند و مشاغلی از قبیل خیاطی، کارهای فنی، کارگر باغبانی به آنان ارجاع شده بود و حقوقی بطور متوسط در حدود ۳۶۰۰ ریال دریافت میداشتند.

نگرانی این گروه از معاودین این بود که میگفتند چون این کار فصلی است (فصل تابستان تا اوخر پائیز) امکان ایفی که پس از اتمام فصول کار دیگر کاری نداشته باشیم زیاد است و این خود موجب نگرانی آنان بود.

به چند نفر از سرپرستان از طریق بانک ملی با توصیه استانداری وام شغلی پرداخت شده بود که این گروه تلاش میکردند تا با مبلغی که برحدود ده هزار تومان بود مغازه‌ای در شهرستان رشت اجاره کنند و بگاسی و شفل گذار بپردازند ولی بعللی از جمله پیدا نکردن مغازه مناسب، نداشتن مبلغ کافی برای تسب مورد نظر عدم آشنایی اجتماعی و همکاری محلی وغیره موفق نشدند، و از اینکه در این زمینه کمک بیشتری نشده بود اظهار ناراحتی میکردند و اظهار میداشتند که اگر موفق نشویم با کمال شهرداری و استانداری مغازه‌ای با جازه کنیم و به گاسی مشغول شویم امکان اینکه این وام را خرج کنیم و با صلح از مایه خود جهت تأمین معاش برداریم زیاد است.

گروه دیگری از سرپرستان خانواره که کاری بآنها ارجاع نشده بود بعلت موارد ذیل بود :

الف : نداشتن بنیه جسمانی جهت انجام کار

ب : کهولت و از کار افتادگی

ج : نقص بجسمانی (گری، گوری، شلی وغیره)

خود استانداری گیلان هم اعتقاد براین داشت که بایستی باین قبیل از معاودین که سرپرستی خانواره را بسده دارند گمکهای بلا عوض بصورت مقرری ماهانه پرداخت شود تا بتوانند باین طریق تأمین معاش خود و اعضاء خانواره را بنمایند . البته عمل "استانداری گیلان" بعلت کمی بود جهه دراین زمینه کاری نکرده بود .

در شهرستان لاهیجان از تعداد ۶ سرپرست خانواره ۶ نفر شغلی در سازمان پیای ، شهرداری ، شیروخورشید داشتند و حقوقی مصالل ۳۰۰ میلیون ۳۶۰ ریال در یافت میداشتند و فقط سه نفر از سرپرستان خانواره بعلت کمک از کار افتادگی شغلی نداشتند و استیاج به مساعدت و گمک (مقرری ماهانه) داشتند .

گمکهاییه از طریق فرمانداری ، شهرداری ، شیروخورشید و سایر ادارات دولتی و بخش خصوصی شده است

۱- به ۱۳ نفر از معاودین مقیم در شهرستان رشت از طریق بانک ملی ایران به پیشنهاد و توصیه استانداری واحد اداره شده بود که کلا " بالخبر - ۹۹۵۰۰۰" ریال بود .

۲- با گمک استانداری ۷ نفر از معاودینی که تحصیلات عالی داشتند جهت اراده تحصیل از رشت به مرکز اعزام شدند .

۳- سازمان شیر و خورشید سرخ بتعداد اعضاء خانواره معاودینی که شغلی بآنان بعلت کمک از کار افتادگی ارجاع نشده بود از قرار هر نفر ده ریال

روزانه جهت امور معاش پرداخت میکرد که بنا بدقته معاودین که از این کمک برخوردار بودند این مبلغ کاف خرج روزانه را نسیدند و با توجه به اینگه قیمت اجناس و موارد خوراگی در شهرستان رشت بالاست ، این عدد اظهار میداشتند گ فقط هر نفر — روزانه اگر یک کیلو نان صرف گند مبلغ ده ریال بابت یک کیلو نان خواهد بود و دیگر مخارج را از کجا تائین کنیم ؟

با مسئولین امر در شهرستان رشت بمنظور بهبود وضع این گروه از معاودین تماس برقرار شد و آنان معتقد بودند که تا موقعیگه بودجه اعتبار کافی وجود نداشته باشد امّا کمک بیش از این مقدور نیست .

۴— از ۹ سرپرست خانواده‌ای که در شهرستان لا هیجان مورد مصاچبه قرار گرفتند فضل یک نفر موفق شده بود که از بانک ملی شعبه لا هیجان با توصیه فرمانداری وام دریافت دارد .

۵— با کمک فرمانداری و شهرداری گروهی از معاودین مقیم در شهرستان — لا هیجان به مرور موقت سکنی داشتند ولی وضع اطاقهای واگذاری آنان بسیار بد است و از نظر زیست قابل زندگی نبود .

مشکلات کلی معاوین در استان گیلان

اهم مسائل و مشکلاتی که معاوین مورد مصاحبه در استان گیلان داشتند

بطور کلی عبارت بودند از :

- ۱- نداشتن جای مناسب و فضای کافی جهت زیست و زندگی (تنگی جا ، تداشتن برق ، نداشتن آب آشامیدنی ، دوری محل سکونت تا مرگز شهر وغیره)
- ۲- نگرانی از وضع شفابی و آینده شان
- ۳- نداشتن درآمد کافی بمنظور امرار معاش
- ۴- نداشتن بضاعت مالی خوب جهت ادامه تحصیلات فرزندانشان
- ۵- عدم سازگاری با آب و هوای مرطوب شمال مخصوصاً "شهرستان رشت" اغلب معاوین مقیم در این شهرستان که مورد مصاحبه قرار گرفتند شناخت میگردند که بعلت هوای مرطوبی این ناحیه نمر درد و پا در در چار شده اند و خواستار این بودند تا به نواعی دیگری انتقال یابند .
- ۶- دوری از روستان و آشنايان گه در نواحی و شهرستانهای دیگری اقامت داشتند .
- ۷- گرانی اجاره منزل (اطراف)
- ۸- گرانی اجناس و مواد خوارگی و بالاخره مابحاج زندگی .
- ۹- عدم آشنائی به فرهنگ محلی شهرستان رشت ولاهیجان (لهجه و زبان ، آداب و رسوم) البته معاوینی که در شهرستان لاهیجان بودند که کترشکایت از این ناچیانگی و عدم آشنائی نسبت به خه موصیات اجتماعی مردم شهرستان - لاهیجان میگردند تا رشت .

وضع گلی معاویین مقیم در حوزه فرمانداریکل سمنان (شهرستانهای سمنان، شهرود رامفان)

تعداد کل معاویینی که در فرمانداری کل سمنان اقامت را شتند بالغ بر ۴۳۵ نفر بودند که از این تعداد ۱۴۴ نفر در سمنان و ۱۲۰ نفر در رامفان و ۱۲۱ نفر در شهرستان شهرود جذب شده بودند. از تعداد ۱۴۴ نفر معاوی که در سمنان زندگی میکردند در موقع مصاحبه معلوم شد تعدادی از آنان به شهرستانهای دیگر ایران منتقل شده‌اند و در حدود ۷۵ نفر که ۱۹ خانوار بودند "فصلان" در سمنان زندگی میکنند.

وضع مسکن

الف : شهرستان سمنان

معاویین مقیم در شهرستان سمنان چون با گمله فرمانداری اکثربت آنان - مشفول کار بودند لذا منزل یا اطاقی هم شریان از سرپرستان خانواره اجاره کرده بودند و میزان پرداخت اجاره نسبتاً "عارلانه" بود و سرپرستان خانوار معاویین مقیم در این شهرستان با درآمدی که راشتند از عهده پرداخت اجاره منزل یا اطاق برمی‌آمدند. و تا اندازه‌ای مشکل مسکن برای این عده از سرپرستان خانوار معاویین شهرستان برسی نشده بود.

ب : شهرستان رامفان

معاویین مقیم در شهرستان رامفان که بالغ بر ۱۲۰ نفر بودند و از این تعداد فقط با ۱۶ سرپرست خانوار تمام گرفته شد از وضع مسکن خود بطورکلی - رضایت نداشتند البته کلیه این سرپرستان خانوار بابت اجاره خانه مبلغی پرداخت

میکردند که با مقایسه با میزان پرداخت کرایه اطاق یا منزل در شهرستان رشت ناچیز بود ولی از این مسئله گه محل سکونت از لحاظ فضای جای زیست مناسب نبود گله مند بودند.

ج : شهرستان شاهرود

وضع معاورین مقیم در این شهرستان از لحاظ مسکن بسیار بد بود البته به گمان فرمانداری و شهرداری و اداره آموزش و پرورش دبستانی در اختیار معاورین گذاشته شده بود که بطور موقت در آنجا صائم و موائی داشته باشد ولی چون اطاق نسبت به تعدادی معاورین که در این دبستان زندگی میکردند کم بود ناچاراً ۲ یا ۳ خانواره در اطاقی که با چا در زنان اطاق را بقسمت‌های مختلف تقسیم کرده بودند و زندگی میکردند. و از این نظر بسیار ناراحت بودند مخصوصاً — خانواره‌های متخصصی که ناچاراً بایستی با این زندگی طاقت فرسا یعنی سه خانواره در یک اطاق بسازند این امر برایشان بسیار مشکل و غیر قابل تحمل بود و اینکه مفرغی فعلاً "برای ببود بخشیدن باین وضع نامساعد از نظر مسکن وجود نداشت بسیار گله مند بودند.

وضع شفلى

الف : شهرستان سمنان

کلیه ۴۱ نفر سرپرستان خانواره معاور گه در شهرستان سمنان مقیم بودند مورد مصادبه قرار گرفتند شاغل گاری از جمله نانوائی، خیاطی، دوپرخه سازی، — شمرینی پزی، کارگر جنگلیانی یا شهرداری بودند و از لحاظ شفل وضعشان

فسبتا "خوب بود البته برخی از این گروه از سرپرستان که با مساعدت و گمک فرمانداری از طریق بانگ ملی وام دریافت کرده بودند و بدلوار آزاد مشاغلی که نعونه‌آن فوقا" اشاره شد انتخاب کردند بودند از اینگه فعلاً" بازارفروش خوبی ندارند، و بتعهد ادل لخواه صنعتی نداشتند گله مند بودند . اما این مشکل بمرور زمان حل خواهد شد و موقعیگه تفاهم بین معاون کاسب و اهالی محل گسرب برقرار شد این مسئله هم بهبود نمود منتفی خواهد گشت .

ب : شهرستان رامغان

با ۱۳ نفر از سرپرستان خانوارهای معاون مقیم در این شهرستان بطور تصادفی تماس برقرار شد و این گروه مشاغلی از جمله قصابی ، رانندگی (روی کرایه کار میکرد) ، باربری ، شاگرد میوه فروش ، شیرینی پزی ، فروشنده دوره‌گرد داشتند که نسبتاً وضع شغلی آنان خوب نبود و اظهار ناراحتی و نگرانی میکردند . و با وجود اینگه صلغ پرداختی در حدود ۱۶۷ هزار تومان به سرپرستان خانوار مقیم در این شهرستان وام پرداخت شده بود و این مبلغ پرداختی وام در شهرستانهای حوزه - پژوهشی اینجانب که شامل شهرستانهای رشت ، لاهیجان ، سمنان ، شاهروان گرگان ، بابل بیشتر بود ولی چون در توزیع وام پرداختی نهاد رت و پی گیری نشده بود لذا عمدلاً" پرداخت وام به سرپرستان معاون مقیم در شهرستان رامغان موئسر در وضیع شغلی آنان بمحض مطلوب نواقع نشده بود . باید در این زمینه نظارت - شدیدتری صورت گیرد تا واتها " وام پرداختی بمعاون بمصر (گسب و کاسبی و توسعه آن) بررسد ، مثلاً" در این شهرستان مبلغ سی هزار تومان به یاری خاتوار وام - را داشتند که وام گیرندگان عبارت بودند از یاری پدر و دوپسر که در زیر یک سقف

زندگی میکردند . خانواده مزبور بد و ن نشیه قبلى و بنا به خواسته دل پسран مبلغ ۲۵ هزار تومان جهت خرید یا اتوسیل گرایه بمنظور مسافر بری و حمل وسائل (تاكسي بار) از وام گرفته شده را پرداخت کرده بودند . ولی بعلت نداشتن مهارت رانندگی پسر بزرگتر که راننده اتوسیل خریده شده بود اتوسیل مزبور تصادف کرده و چپ شده بود و تمام اعضاء خانواده از اینگه سرمایه خود را بیارداده بودند اظهار تأسف میکردند و نگران بودند که بچه طریق این خسارت را میتوانند جبران کنند

ج : شهرستان شاهزاده

از ۱۴ نفر سرپرستان معاونینی گه در شهرستان شاهزاده صورت مصاحبه قرار گرفتند ۷ نفر از این چهار نفر بیکار بودند . ۴ نفر از این ۷ نفر بعلت کمیلت و از آنها افتادگی قادر بکارگردن نبودند و سه نفر دیگر شنوز کاری دلخواه آنان ارجاع نشده بود و مابقی یعنی ۷ سرپرست دیگر خانواده مشاغلی از جمله خواربارفروشی لوگس فروشی ، شاپرد قهوه‌چی ، کارگر اداره راه و شهرداری ، قاری قوان انتخاب کرده بودند و از اینگه درآمدی که کاف مخارج زندگی را داشته باشد نداشتند . اظهار ناراحتی میکردند ، البته سرپرستانیکه از لحاظ بضاعت مالی وضعشان خوب بود و - توانسته بودند مثلاً خوبی در مرکز شهر اجاره کنند و بکاسبی (لوگس فروشی ، خوار و بار فروشی) به پردازنده درآمد نسبتاً " خوبی داشتند و درآینده هم وضعشان بهتر میشد ولی درین این افراد یعنی گروه سرپرستانی که مشاغل آزاد داشتند افرادی هم بودند که بعلت کمی بنیه مالی موقتی در گسب و کاسبی شنوز بدست نیاورده - بودند و احتیاج به مک بیشتری داشتند .

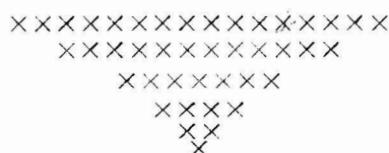
گمکهایی‌گه از طریق فرمانداری، شهرداری، شیرو خورشید و سایر ادارات دولتی
و بخشنده شخصی شده است

- ۱- از طرف بانک ملی درسه شهرستان سمنان و شاهزاده و دامغان مبلغی
بالغ بر ۲۸۸ هزار تومان وام به سرپرستان معاودین پرداخت شده بود تا به وضع
شفلی آنان سروسا مان را داده شود. و این مبلغ پتفکیله در شهرستان سمنان مبلغ
۶۱ هزار تومان و در شهرستان دامغان ۱۶۷ هزار تومان و در شهرستان شاهزاده
۳۰ هزار تومان بترتیب به ۲۰۰۱۰ سه نفر از سرپرستان معاودین مقیم در
شهرستانهای فوق الذکر پرداخت شده بود.
- ۲- برای گروهی از سرپرستان خانواده‌های معاود مقیم درسه شهرستان
فوق الذکر درسازمانهای دولتی و خصوصی با مساعدت و توصیه فرمانداری مشاغلی
از جمله مستخدمی و گارگری (فنی و ساده) و باغبانی در نظر گرفته و با آن ارجاع
شد. بود.
- ۳- در شهرستان شاهزاده در بد و ورود معاودین باین شهرست ان مبلغ ده
هزار تومان بوسیله شهرداری و فرمانداری و گمکه بخش خصوصی جمع آوری و به سرپرستان
معاودین توزیع شده بود.
- ۴- برای گروهی از معاودینی که شغل آزاد انتخاب کرده بودند شهرداری
 محل تسهیلاتی جهت صد ور جواز کسب فراهم کرده بود.
- ۵- بسیه سرپرستان معاودینی که بعلت کم‌هولت و ضعف، جسمانی قادر به کار نکردند
نمودند و تنها فرد نان آور خانوارهم بودند روزانه مبلغ ده ریال بهریک از اعضاء
خانواده از طرف سازمان شیرو خورشید سرخ پرداخت می‌شد و بنا به گفته این معاودین
مبلغ فوق مقرری ناچیزی است که گفای مخارج روزانه را نمی‌گند و هواستار مقرری بیشتری
نمودند تا وضع زندگی خود را بهبود بخشنند.

مشکلات کلی معاودین در فرمانداریکل سمنان (شهرستانهای سمنان
دامغان، شاهروود)

اهم مسائل و مشکلاتی که معاودین مورد مصاوبه در فرمانداریکل سمنان –
داشتنند بدأور کلی عبارت بودند از:

- ۱- نداشتن جای مناسب و فضای گافی جهت زیست و زندگی کردن (تنگی
جا + گرانی اجاره خانه) البته معاودینی که در شهرستان شاهروود بودند از این
نظر بیشتر از شهرستانهای سمنان و دامغان اظهار ناراحتی میگردند.
 - ۲- دوری از فامیل و آشنایان خود که در شهرستانهای دیگر ایران اقامت
داشتند.
 - ۳- نداشتن درآمد گافی
 - ۴- نداشتن امینت خاطر از نظر ارجاع شفیلی بطور دائمی.
از اینگه شفیلی به برخی از سرپرستان معاودین بطور موقت ارجاع شده بود
اظهار ناراحتی میگردند.
 - ۵- نبودن امکانات تحصیلی برای فرزندان.
- چون برخی از خانواده‌های معاود درآمد مکافی برای امرار معاش نداشتند
ناچارا "فرزندان خود را بمنظور کمک به مخارج خانواده و دریافت حقوقی به عنوان
کارگر یا شاگرد مفاواهای بذکار ودار میگردند و این خود مانع از ادامه تحصیل این
قبيل از محصلیان میشد.

وضع گلی معاوین مقیم دراستان مازندران (گرگان و بابل)

تعداد کل معاوینی که دراستان مازندران اقامت داشتند ۷۶۵ نفر بودند گه نحوه توزیع آنان در شهرستانهای استان مازندران بقرار ذیل بود :

ساری	۴۹	نفر
گرگان	۲۵۹	"
گنبد	۱۶۲	"
بابل	۹۲	"
آمل	۵۲	"
شاهس	۶۷	"
شهرسوار	۳۸	"
بهشهر	۵۹	"

جمع گل ۷۶۵ نفر

گروه نمونه جهت بررسی وضع معاوین از دو شهرستان گرگان و بابل انتخاب شد . در گرگان ۳۸ خانوار زندگی میکردند که از این ۳۸ خانوار با ۲۱ خانواده تماس گرفته شد و در بابل ۱۷ خانوار زندگی میکردند که با ۱۲ سرپرست خانوار معاویه بعمل آمد .

وضع مسکن

در شهرستان گرگان محلی که جدید التأسیس بود جهت سکونت گروهی از معاوین

وضع مالی خوبی نداشتند در نظر گرفته شده بود که اگر ساختمان این محل تکمیل
پیشید جای مناسبی فعلاً "جهت زندگی معاویدین بود .

در بابل هم محلی بنام دارالشفا جهت اقامت معاویدین در نظر گرفته شده بود
که نسبتاً "در مقام مقایسه با شهرستانهای دیگری که معاویدین بایستی مبلغی جهت
اجاره منزل بپردازند خوب بود و فعلاً" تا موقعیگه سرپرستان خانواره معاوید را این
شهرستان سروسا مانی بگیرند و شخصاً "منزل اجاره بکنند تا اندازه‌ای از مشکات
ناشی از نداشتن جای سکونت گاسته شده بود .

× × × × × × × ×

وضع شفلي سرپرستان معاویدين شهرستان گرگان و بابل

الف : شهرستان گرگان

از تعداد ۲۱ نفر سرپرست خانواره مقیم در گرگان چهار نفر بیکار بودند و نفر
از آنان سابقاً "شفلي" بآنان ارجاع شده بود ولی بعلت عدم آمارگي پذيرش شفلي
پس از مدتهاي کارگردن دیگر اراده نداره بودند و موقعیگه از آنان سئوال شد
چرا کارشان را ترک کرده‌اند ؟ معلوم شد یک‌نفر بعلت سختي و مشکل‌گار و دیگری
بعلت غیبت غير صحاب اخراج شده‌اند . دو نفر دیگر هنوز گاري بآنان ارجاع شده
بود و در انتظار کار بودند ، مابقی سرپرستان معاویدین مشاغلی از جمهه کبابی ،
قهوة‌پی ، پراغ‌سازی ، نانوایی ، خواربار فروشی ، کارگری در سازمان آب گرگان وغیره
داشتند که از وضع موجود بعلت نساد بودن بازار فروش و کمی درآمد شکایت میداردند
ولی این مسئله بمور زمان "مانظوريه قبل" اشاره شد حل خواهد شد .

ب : شهرستان بابل

از تعداد ۱۷ نفر سرپرستان معاودینی که در بابل اقامت داشتند ۱۲ نفر مورد مصحابه قرار گرفتند و بطور کلی وضع شفلى آنان بقرار ذيل بود :

- ۱- سه نفر بیکار بودند و در انتظار گرفتن گار بسر میبردند .
- ۲- ۹ نفر مابقی سرپرستان مورد مصحابه مشاغلی از جمله زرگری ، نانوائی خواربار فروشی ، عکاسی ، شاگرد چوب بری ، گارگری داشتند و تا اندازه ^{اگر} وضع شفلى آنان خوب بود ولی برخی از آنان از کمی درآمد و نداشتند بضاعت مالی جهت توسعه کسب و گذبی اظهار نارا حتی میگردند .

XXXXXX

گمگناییکه از طریق موسسات دولتی و بخش خصوصی شده است .

۱- مبلغ ۶۰ هزار تومان رام از طریق بانک ملی شعبه شهرستان گرگان بنا به توصیه فرمانداری شهرستان مزبور به ۱۱ نفر از سرپرستان معاودین پرداخت شده بود تا به کسب و شغل آزاد بپردازند .

۲- محلی جهت ساخت اعضاء برخی از معاودینی که در چادر زندگی - میگردند ناحیه شهر آشوب گرگان ساخته شده بود که تعدادی از اطاقهای ^{کی} مزبور را که آماره جهت سکونت بود به سرپرستان معاودین تحويل داده بودند و فعلاً "از آن اطاقهای استفاده میگردند فضا و جای زندگی آنان کم بود " .

۳- فرمانداری و شهرداری تسهیلات لازم را جهت صدور جراز کسب برای معاودینی که مشتاق بودند شفلى آزادی را شتند فراموش کرده بودند .

XXXXXX
XXXXXX
XXXXX

مشکلات کلی معاودین مقیم استان مازندران

اهم مسائل و مشکلاتی که معاودین (سرپرستان خانوار) مورد مصاوبه در استان مازندران (شهرستان های گرگان - بابل) داشتند عبارتند بودند از :

- ۱- نداشتن کار و بیکاری و بالاخره نداشتن درآمد کافی جهت امرار معاش (البته افرادی که بیکار بودند و کاری بدانها ارجاع نشده بود)
- ۲- دوری از فامیل و قوم و خوب شان مقیم در ایران .
- ۳- کمی حقوق شاغلین .
- ۴- گرانی اجاره خانه برای برخی از سرپرستان معاودینی که نفل اجاره گرده بودند .

۵- مشکل زبان .

۶- مریضی و عدم رسیدگی به داشتنی :

عده ای از معاودین گله مند بودند که اگر فرزند مان یا خود مان مریض بشویم مخارج درمان را نداریم و بایستی اثاث خانه و وسائل را بفروشیم تا خرج مد اوارد اشته باشیم .

البته بررسی وضع معاودین و تماس چهره به پسره با آنان در حوزه مورد تحقیق اینجانب با مشکلاتی روی رو بود ولی سهی برآن شد تا بودن موافع کاربرسی دقیق را بتائییر نیاند ازد و با شخصی بیشتر مشکلات ناشی از کارکه برخی از آنان ذیلا ” اشاره میشود حل شود .

۱- برخی از فرمانداریهای شهرستان اطلاع دقیق از وضع معاودین مقیم در آن شهرستان را نداشتند و آدرس صحیح محل سکونت در دست نبود ، و محقق —

میباشستی با کمک اهالی شهر منزل یا محل کسب و کار معاود را پیدا کند .
۲- آماری که از تعداد کل معاویدین از طرف فرمانداری برخی از شهرستان ها

را در میشد کاملاً " دقیق نبود " در شهرستان گرگان در حدود ۷ خانوار یا
متواری شده بودند و یا به نقاط دیگری گوچ کردند بودند ولی فرمانداری بدروا " -
املاعی در این زمینه در اختیار نگذاشتند و از این قبیل مسائل زیاد بود ولی با
توجه به اهمیت موضوع و مسئله مورد تحقیق این اشکالات مانع بررسی دقیق و عیان
گردن وضع فعلی معاویدین در روزه تحقیقی اینجا نب نشد و مسائل را که عنوان گرد م
حقایقی است که بر اثر تماس نزدیک و مصاحبه با برخی از سرپرستان معاویدین
در شهرستانهای مورد پژوهش دستگیر شده و بدون تم و ناست و یا اضافه بینی
اراعه شد .

در این مقام لازم میداند تا از چگونگی وضع کلی معاویدین در سه منطقه استان
گیلان - مازندران - فرمانداری ها مسائلی عنوان شود آنها بشرح پیشنهاد اتنی
که تصور میشود در بهبود وضع فعلی این دسته از هموطنان ما موثر خواهد بود
میپرسد از م.

بطورگلی وضع سرپرستان معاویدینی که من با آنان تماس داشتم بقرار ذیل بود :

۱- سرپرست خانواده های معاویدینی که در ارای تخصص و خبره ای در حرفه ای
بودند مثل زرگری (طلاکاری) + مکانیگی + نانوا + دوچرخه سازی وغیره زودتر
از دیگران توانسته بودند شغلی دست و پا کنند و با اینکه از بانک ملی
محل سکونت خود را ریافت کرده بودند و گمکناییکه شهرداری و فرمانداری محل کرده
بود توانسته بودند مغازه یا کارگاه گوچگو را احداث ، خریداری ، اجاره کنند و از

این طریق امارات معاشر میگردند.

البته افرادی جزو این گروه وجود را داشتند که با وجود اینکه مفاذه و دکان بسیار خوبی جهت کسب و کاری داشتند ولی از اینکه مشتری بتعداد زیاد را خواهند داشتند گله نمیگردند، بنظر میآید این خود بمور زمان حل شود و موقعیت آن تفاهم بینی معاوذه کاسب و اهالی محل کسب برقرار شد این مسئله هم بخودی خود منتفی خواهد گشت.

۲- گروه دوم سرپرست معاوذهین بودند که سطح توقع و انتظارات آنان بیش از حد بود و پیشون در عرصه درآمدی در حدود ماهانه سی هزار ریال یا بیشتر بیست هزار ریال داشته‌اند هنوز هم در روزیا درآمدی روزانه هزار ریال یا بیشتر بسر میگردند و با وجود آینکه بخاطر در امر حرفه و پیشه‌ای نداشتند و کمیابی از طریق مؤسسات دولتی بآنان شده بود ولی باز از وضع زندگی و شغل خود اظهار ناراحتی میگردند. متأسفانه تعداد این قبیل از سرپرستان معاوذهین در شهرستان‌هایی اینجانب مأمور گردیده اطلاعات بودند زیاد بچشم میخورد. مثلاً در شاهزاده با سرپرست خانوارهای تماس گرفتم که شهرت کمی درآمپول زدن داشت و همسر این معاوذهم چون کسی ماشین نریسی بلد بود هر دو نفر با گماش فرمانداری و توصیه فرماندار باستخدا م اراه بهداری شاهزاده درآمده بودند و درآمدی در حدود ۸۵۰ ریال در ماه داشتند و موقعیت منزل این معاوذه رفتم منزل بسیار زیبا را خریداری گرده بود (از واسیکه بیوی داده بودند) و اثاث منزل از قبیل تلویزیون - یخچال - پنگه فرس و غیره در مدت قریب به دو-

سال و نیم که از عراق با ایران آمد بودند فرایم کردند ولی با تمام این مزایا و امکانات از اینکه وضع زندگی مطلوبی ندارد گله مند و شگوه گزار بود تحسیب این قبیل معاویین سرپرست خانواره متوجه در شهرستانها زیارت بودند که با وجود اینکه فرمانداری و شهرداری و سایر مؤسسات دیگر دولتی بآنان کاری ارجاع گردند و حقوقی برایشان ترتیب را دهند ولی با تمام این اوصاف به بهانه ایفکه شغل مزبور انجامش مشکل است از کارگردان ابارا شتند و در مصاحبه که با این گروه از سرپرستان معاوی داشتیم چنین استنباط میشد که انتظار دارند، دولت مقررهای ^{شهر} ماه به آنان جهت خرچ معاش بپردازد و یا شغلی بآنان ارجاع شود که حقوقی معادل در آمدی که در عراق داشته‌اند باشد و زمینی برای ساختن یا منزل بجاور رایگان جهت زندگی واگذار گردد. در غیر اینصورت تن پروری را بگارگردان ترجیح میدارند.

— ۳— گروه سوم از سرپرستان خانواره معاویین بودند که قدرت جسمانی کارگردان را یا بعلت کهولت و یا بعلت دیگر نداشتند و تفهان آن آور خانواره هم آنان بودند و با توجه به کثیر عائله نیاز و احتیاج بصری به کمک ماری از طریق مؤسسات دولتی داشتند، که متأسفانه توجه کمتری در شهرستانها باین گروه از معاویان شده بود، البته قرار براین بود که مایانه مبلغی از قرار روزی ده ریال برای شریان از اعضاء خانواره این قبیل از سرپرست آن خانوار پرداخت شود ولی فقط دو ماه مبلغ مزبور پرداخت شده بود و اجبارا "نان آور خانواره" یا وسائـل خانه و لوازمی که مورد احتیاج خودشان بودند میفرودختند و یا اینکه کودکان محصل خویش را به بیگاری روزانه ۱۰ تا ۳ ریال میفرستادند تا از این طریق امار —

معاش نمایند . این خود درخور تأسف است گه بایستی باین آرزوه توجه بیشتری مبذول آردد ولی عملاً "عنایت کمتری شده است .

۴- آرزوه چهارم سرپرستان معاویدینی بودند گه از اینکه در غربت بسر میبرند و به محل تولد و یا شهرستانی گه خویش و قوم داشتند و شاید بعلل سیاسی و ملاحظات دیگر ضطقه ای بآنان اجازه رفتن بآن شهرستان را نمیداند اظهار ناراحتی میگردند و اعتقاد براین داشتند که اگر بآنان اجازه بدهند گه بشهرستان دلخواه خود عزیمت گنند اما کان زندگی و امرار معاش بنحو احسن باکمه آشنا یان و خویشان خواهند داشت . و برخی از آنان نقشه فرار در سر میپوراندند تابموقع با چرا گذارند . بیشتر این آرزوه از سرپرستان معاوید را گردشای ناحیه ایلام و - پشتکوه تشكیل میدارند . و کمتر رغبت داشتند تا وام از بانک ملو محل سکونت دریافت دارند و خود را شفول شغلی نمایند و اظهار میگردند که ما بصورت موقت اینجا هستیم و بهر وسیله ای گه شده به شهرستانی گه اقوام و آشنا یان مادر آنجا هستند میرویم .

۵- رویه مرتفه معاویدین در شهرستانهای گوچک بیشتر جذب اجتماع شده اند تا مراکز استان و شهرهای بزرگ ، وضع معاویدین در سمنان ، شاهroud ، بابل بهتر از رشت و ساری بود مخصوصاً " در رشت بعلت گرانی و بالا بودن سطح قیمه ای اجناض ، گرایه منزل و اطاق ، و گثت معاویدین ، وضع کلی معاویدین چه از نظر سگن و زندگی و چه از نظر وضع شغلی شان زیاد تعریفی نداشت ، مثلاً " در منزلی بسیار کمیف ، گه مساحتی در حدود ۷۰ متر بازیربنا داشت در حدود ۸ خانوار گه بطور توسط اعضاء هر خانواره ۵ نفر بودند زندگی میگردند ، یعنی در حدود

۴ نفر با وضع بسیار بدی براین خانه بسر میبردند.

تسهیلات و مساعدت برای آن‌گروه از معاویین که اشتیاق و آمارگی به کسب و کاری داشتند کمتر از شهرستانهای دیگر شده بود.

پیشنهادات

۱— در صورت امکان به معاویینی که در شهرستانها و مناطق دیگری که خوبیش و قوم دارند اجازه داده شود بآن مناطق عزیمت کنند تا شاید بدینوسیله سازگاری اجتماعی و جذب آنان سریعتر صورت گیرد.

۲— در توزیع واسیکه بعنوان کمک و مساعدت به معاویین داره میشود نظارت بیشتری صورت گیرد تا واقعیاً "بعصرن" (کسب و کاری و توسعه آن) بر سردمشلاً در دامغان مبلغ سی هزار تومان به یک خانوار وام داره بودند که وام گیرندگان — عبارت بودند از یک پدر و دو پسر که در زیر یک سقف زندگی میکردند. خانواده — مزبور بدون نقشه قبلی و بنا به خواسته دل پسران مبلغ بیست و پنج هزار تومان جهت خرید یک اتومبیل تراشه بمنظور سافربری و حمل وسایل (تاکسی بار) از وام گرفتند شده را پرداخت کردند، ولی بعمل نداشتن مهارت رانندگی پسر بزرگتر که راننده اتومبیل خریده شده بود اتومبیل مزبور تصاصه گرده و چه پشته بود و تمام اعضاء خانواده از اینگه سرمایه خود را به بادراده بودند اظهار تأسف میکردند. و یا ایندۀ بمعاویینی برخورد میکردند که وام مزبور را گرفته بودند (ده هزار تومان بیشتر یا کمتر) ولی بگارو کسب هنوز مشغول نشده بودند و بقول معروف از مایه (وام گرفته شده) امرار معاش میکردند، پیشنهاد میگردند:

اولاً " وقت شود که وام ده هزار تسویمان یابیشتر و یا کمتر را بمعاودی دهند که آمارگی گسب و گاسبی را داشته باشد . ثانیا " علاوه بردارن وام تسهیلاتی شهرداری ، فرمانداری و مؤسسات دیگر (اداره بهداشت) محل فراهم نمایند تا مفازهای معاود مزبور اجاره یا نریداری نماید و پروانه گسب و اجازه گاسبی بتوی داده شود تا بمرور زمان بتواند باصطلاح روی پارخویش بایستد در غیراینصورت مبلغی که بعنوان وام گرفته خواهد شد بتدریج بصرف مواردی که منظور وام دهنده نبوده است خواهد رسید .

۳- از تعداد معاودینی که در شهرستانی فعلاً هستند و هنوز جذب اجتماعی آنان بعلتی خوب صورت نگرفته و مسئولین امر دراین ره موفقیتی گسب نگرداند گاسته شود و براکز و شهرستانهای فرستاده شوند که آمارگی جذب آنان را دارند .

۴- بودجه‌ای جهت گمک به معاودینی که بعلت ضعف جسمی و یا کهولت و عوامل دیگر نمیتوانند کار یدی را داشته باشند و توانایی کارگردان را ندارند تدوین و پیش‌بینی گرد و هرماهه بصورت مقری بآنان داده شود تا بدینوسیله اعضاء خانواره این گروه از سریرستان معاود بتوانند زندگی نسبتاً متوسطی را داشته باشند .

امید است با توجه باینکه مسئولین امر رزمنیه جذب اجتماعی این گروه از هم وطنان مدارند و با صدور دستورات لازم و نظارت گافی و فراهم آوردن تسهیلات و امکاناتی بمنظور متحقق گرداندن این امر مهم خواهند داشت دراین ره موفق باشند .

مناطق : زنجان - آذربایجان غربی و شرقی

از: ضیاء مصباح

کلیات

هدف :

هدف این مطالعه بررسی وضع معاودان ایرانی از کشور عراق و شناخت مسائل و مشکلات کوئنی آنها و آگاهی از نظر آنها و مسوولان مربوط به منظور ارائه طرق مناسب جهت جذب کامل این گروه‌ها در جامعه ایران است.

ضرورت :

شناخت این گروه‌ها بطور دقیق در زمینه‌های مختلف ضروری است و بررسیهای کلی قبلی را تکمیل می‌سازد.

پدیده معاودین مسائلهای است با ابعاد مختلف که میتوان گفت استانداری، یا فرمانداریهای کل سراسر کشور با آن رویرو شده و به همین جهت با توجه به تعداد قابل ملاحظه آنها باید امکانات به مرتبه‌بیشتری در راه تأمین و حل مشکلات متعدد آنان بسیح نمود که لازمه بکار گرفتن این امکانات اتخاذ تصمیمات مناسب و اصولی و بعمل آوردن اقدامات سازنده مبتنی بر حداقل افت و اتلاف و حداقل بهره و تاء شیر است و این امر زمانی مسلم می‌گردد که تصمیمات و اقدامات مورد نظر بریک سلسله مطالعات و تحقیقات در خصوص زمینه‌های موجود ممکن باشد و این مطالعه در حد خود بر همین خصوصیت ممکن بوده است.

روش :

تکییک بررسی مصاحبه مستقیم همراه با پرسشنامه از معاودان و مصاحبه آزاد

با مسوویان سازمان های مربوط بوده است. پرسشنامه های مربوط به تعداد قابل ملاحظه ای از معاودان هر منطقه تکمیل شده است به صورتی که این تعداد گاهی ۵۰ تا ۱۰۰ درصد جامعه آماری بوده است. "جدول شماره ۱" وزیع معاودین در مناطق مورد مطالعه" (صفحه بعد) .

تسوییج‌گلی:

معاودین در مناطق مورد مراجعت با توجه به آمار و اطلاعات اولیه وزارت کشور شا مل ۱۷۲۴ نفر در ۳۳۲ خانوار بود که به ترتیب:

۹- ۵ خانوار شا مل ۳۷۴ نفر	سهمیه فرمانداری کل زنجان
۱۹۲- ۱ خانوار شامل ۹۰ نفر	" استان آذربایجان شرقی
- ۱۸۱ خانوار شامل ۴۴ نفر	" استان آذربایجان غربی

تعیین و اعزام شده بودند که در حال حاضر (زمان بررسی) آمار افراد و خانوارهای ساکن در این مناطق با اطلاعات فوق مطابقت نمی نماید و به هر حال تعداد -

خانوارها و افراد معاود و گروههای مورد مصاحبه در جدول زیر برآساس آمارهای

محلی منعکس میگردند :

جدول شماره ۱ - چگونگی توزیع معاودان در مناطق سه گانه مورد مطالعه (شهریورماه ۱۳۵۱)

منطقه	شهرستان مطالعه	تعداد کل خانوار	تعداد خانوارهای مورد مصاحبه	%	جمع کل افراد خانوارهای مورد مصاحبه
قمانتاریکل زنجان	زنجان	۶۰	۲۳	۳۸/۳	۱۵۳
	ابهر	۱۰	۶	۶۰/-	۵۱
	قیداروطارم	۴	-	-	*-
آذربایجان شرقی	تبریز	۳۰	۲۶	۸۶/۷	۱۷۶
	هشتگرد	۴	۴	۱۰۰	۲۶
	مراغه	۴	۴	۱۰۰	۲۹
	عجب شیر	۴	۴	۱۰۰	۲۸
	اردبیل	۱۴	۱۰	۷۱/۴	۴۱
	سایر شهرستانها	۱۲	-	-	* -
آذربایجان غربی	رضائیه	۲۵	۲۳	۹۲/-	۹۹
	مهاباد	۴	۴	۱۰۰	۱۹
	میاندوآب	۲	۲	۱۰۰	۵
	شاهین دژ	۵	۴	۸۰	۱۱
	سایر شهرستانها	۷	-	-	* -
جمع					۶۳۸
* بعلت پراکندگی زیاد معاودان و تعداد اندک آنها، در این گروه ۱ ز شهرستانها، به مطالعه نپرداخته ایم.					۶۶/۳

* بعلت پراکندگی زیاد معاودان و تعداد اندک آنها، در این گروه ۱ ز شهرستانها، به مطالعه

نپرداخته ایم.

فصل اول

مشخصات کلی معاودین در فرمانداری کل زنجان

۱- شهرستان زنجان :

چنانکه از جدول قبلی برمیآید مجموعاً ۶۰ خانوار در شهرستان زنجان

اقامت را شتهداند که با ۲۳ خانوار آنها به تکمیل پرسشنامه های مربوط پرداخته ایم

۱-۱- مسکن :

از ۲۳ خانوار مورد بررسی ۱۸ خانوار ساکن دو محل "امام زاده ابراهیم

و مسجد نصرالله خان" میباشند که مکانی است عمومی و مذهبی .

بطورگلی به غیراز ۶ خانوار که اجاره نشین یا ساکن منزل شخصی

هستند بقیه خانوارهای معاود ساکن در زنجان در این دو محل بارا هنماهی

مقامات فرمانداری سکنی گزیده اند که ۸ خانوار آنها هر کدام در حجرهای و سایرین

یعنی ۶ خانوار دیگر در شبستانهای بزرگ این دو محل بطور گروهی زندگی میکنند

و این نوع زندگی مشکلات عدیدهای ایجاد نموده که نارضائی از وضع مسکن در رأس سایر

مسائل قرار گرفته و با استی مورد توجه کامل قرار گیرد ، به این ترتیب که

ساختمان های مناسبی با وسایل لازم و اطلاع کافی در اختیار این گروه بطور

موقع گذارده و ضمن جلب رضایت و ایجاد راحتی نسبی معاودین مخصوصاً

با شروع فصل سرمای شدید این مناطق اعتراض روحانیون محل ناشی از این سکونت

وآثار آن را رفع نمایند.

۱-۱- محل تولد و تاءهـل:

۱ زمیان افراد مورد مصاحبه ۱۶ نفر متولد ایران و ۷ نفر باقی متولدمراقانند

همچنانکه ۱۸ نفر شان متاءهـل - ۳ نفر مجرد و ۲ نفر بیی همسر در اثر طلاق و فوت

میباشند.

۱-۲- سواد و اشتغال:

از جهت سواد ۱۱ نفر از مصاحبه شوندگان بیسواد و باقی دارای سواد

ابتداei و قدیمی میباشند. لذا میتوان گفت ۵۶٪ افراد مورد مصاحبه

بیسواد و بقیه صرفاً "سواد خواندن و نوشتن" دارند که معرف فرعی بودن گروه

معاودین است.

از نظر اشتغال ۱۷ نفر شاغل ۲ نفر بیکار و ۴ نفر از کار افتاده‌اند

- نوع شغل معاودان شاغل از این قرار است:

- کارگر کارخانه کبریت ۶ نفر

- کارگر در شرکت ساختمانی ۳ نفر

- کارگر در راه آهن دولتی (زنجان) ۳ نفر

- باغبان شهرداری ۲ نفر

- گارسون، جوشکار، و راننده تاکسی هر کدام ۱ نفر.

بخش فعالیت:

افراد شاغل گروه بررسی شده از معاوین ساکن در شهرستان زنجان به این ترتیب در بخش‌های فعالیت اقتصادی توزیع شده‌اند:

- ۵ نفر مزد بگیر مستگاه‌های دولتی (راه آهن و شهرداری) .
- ۱۰ نفر مزد بگیر واحد‌های خصوصی (کارخانه کبریت زنجان و شرکت ساختمانی) . و دو نفر بقیه به کارآزاد مشغولند .

معاودان مورد مصاحبه از لحاظ درآمد درگروه‌های زیر قرار می‌گیرند :

۵ نفر - ۲۰۰ تا ۳۰۰ تومان

۶ نفر - ۳۰۱ تا ۴۰۰ تومان

۲ نفر - ۴۰۱ تا ۵۰۰ تومان

۹۰۰ تومان یک نفر راننده تاکسی .

چنانچه متوسط درآمد هر خانوار را با متوسط عائله که (۶/۶) نفر می‌باشد

۳۵ تومان در ماه بدانیم، کل درآمد هر فرد ، ۵۳۰ ریال خواهد بود که عدد م

تکافوی آن برای قائمین مخارج هر فرد محتاج به اقامه دلیل نیست.

زمینه‌های شغلی معاوین در محدوده روئاسی خانوارهای مورد مصاحبه

عبارتست از:

آهنگری جوشکاری ، دوچرخه سازی ، خیاطی ، رانندگی ، زرگری ، تعمیرکار ساخ

کفایی، بقالی و نایلون ساری . . .

که معرف کاسب بودن گروه ایرانیان اخراج شده از عراق و تخصیص ضعیف

آنهاست.

۱-۴- فرزندان معاویین :

۱۱۲ نفرند (۵۴ دختر و ۵۸ پسر) که از نظر سنی در گروههای زیر

قرار دارند:

تعداد	سن	كمتر از ه سال	۱۰ تا ۹ سال	۱۱ تا ۱۰ سال	۱۲ تا ۱۱ سال	۱۳ تا ۱۰ سال	۱۴ تا ۱۳ سال	۱۵ تا ۱۴ سال	۱۶ تا ۱۵ سال	۱۷ تا ۱۶ سال	۱۸ تا ۱۷ سال	۱۹ تا ۱۶ سال	۲۰ و بالاتر
۱۴	۳۰	۳۲	۲۲	۱۴	۱۴	۱۴	۱۴	۱۴	۱۵	۱۵	۱۵	۱۵	۱۴

وازنیتر تحصیل نیزداری این وضع میباشد:

- ۳۹ نفر آنها در دورهٔ ابتدائی

- ۶ نفر آنها در دورهٔ اول متوسطه

- ۳ نفر آنها در دورهٔ دوم متوسطه مشغول به تحصیل بوده یا

سواد دوره‌های مربوط را دارا میباشد.

- بقیه فرزندان بیسواد میباشند که علت این امر در مردم گروهی از آنها

صفرسن است، چنانچه ۳۰ نفر فرزندی که کمتر از ه سال دارند از کل فرزندان این گروه

کسر شود میتوان گفت ۵٪ فرزندان با سواد و مدرسه رو هستند و توجه به این گروه

که سواد خود را در عراق (مدارس ایرانی و عراقی) آموخته‌اند و تسلط کافی به زبان فارسی از نظر ادامه تحصیل نداشتند (چون ملاک تعیین کلاس برای ادامه تحصیل این گروه‌آشناei به مطالب درسی فارسی است که تدریس می‌شود) لذا اغلب این محصلین کلاس یا کلاس‌های پائین‌تر از کلاس قبلی برایشان در نظر گرفته می‌شود که ناراحتی روحی ناشی از این مسائله قابل بررسی است و از جهتی ادامه تحصیل یا شروع تحصیل و سواد آموزی برای گروه بیسواند در این قسمت و توجه کامل به امر تحصیل فرزندان بیسواند و ایجاد تسهیلات کامل و کافی از هر نظر برای این گونه گروه‌ها ضروری بلکه حیاتی است.

از نظر اشتغال وضع فرزندان معاودین مورد بررسی به این شرح است:

— ۳۴ نفر محصل

— ۲۸ نفر شاغل

— ۱۴ نفر خانه دار

— بقیه فرزندان بیکاریا کم‌سن و سالند.

۱-۵ : در مورد این سؤال که معاودین مورد مصاحبه چه شهرستانی را

جهت سکونت ترجیح میدهند جواب‌هایه ترتیب زیر بوده است:

۱ مورد	اصفهان	۲ مورد	کرج	۷ مورد	اهواز
۱ مورد	آبادان	" ۲	مشهد	۵ مورد	زنگان
۱ مورد	خرمشهر	" ۲	ایلام	۳ مورد	تهران

(برخی از معاودین بیش از یک شهرستان را نام برده است)

تقدیم و تأثیر شهرستان از های فوق الذکر معرف، این مسائله است که فقط

حدود $\frac{1}{6}$ معاودین ساکن در زنجان به سکونت در این شهرستان علاوه‌مند

و $\frac{4}{6}$ بقیه مناطقی دیگر بالا خس خوزستان را برای سکونت دائم بدلیل آشنائی

به محیط و زبان و سنت و مهترین عواملکه وضع آب و هوای بزم معاودین پائین

بودن هزینه زندگی و فراوانی کاری باشد، انتخابکرد و ترجیح میدهند*

(غافل از اینکه طبق آمار موجود حدود ۱۴۰۰ خانوار معاود در این استان

سکونت دارند که روز بروز به تعداد آنها افزوده میشود) .

_____ : ۱-۶

همراهان این گروه از ایرانیان بازگشته از عراق (به استثنای فرزندان)

۳۹ نفر میباشند. که از همسران آنها و دیگر منسوبانشان تشکیل میشود و در

مجموع ۳۱ نفر زن و بقیه مرد میباشند.

_____ : ۱-۷

در مورد تنظیم خانواره و طرق جلوگیری از بارداری ۱۲ نفر آنان بروشها

مذبور آشنا بوده و ۴ نفر عملاً " جلوگیری مینمایند .

نتیجه اینکه $\frac{1}{23}$ یعنی ۹٪ مردان متاهل این گروه آشنا به این امر

* - در قسمت های بعدی این آثار عیناً با طرح مسائله بهمین صورت روپرداخته شد .

می باشند و از گروه آشنا ۵ / ۲۳٪ و در مجموع افراد مورد مصاحبه ۱۷ / ۳۵٪ عملاء"

مباررت به تنظیم فرزندان خویش نموده اند.

این آگاهی و استفاده عملی از روش‌های مربوط در مرور این گروه کثیراً ولاع

ناشی از آموزش در ارد و گاه جیرفت می‌باشد.

: ۱-۸

مشکلاتی که این گروه در مرور زندگی و سایر مسائل مربوط متذکر شده‌اند

به ترتیب عبارتست از:

سرویس هوا	۱۵	مورد
کمی مزد و درآمد	"	۷
ندانستن زبان ترکی	"	۲
غربت و بلا تکلیفی	"	۵
مسکن	"	۳
آزار اهالی محل	"	۳ و

سرپرستان ۱۵ خانوار از کل خانوارهای ساکن زنجان قادر بکار نبوده‌اند

مقرری روزانه‌ای (نفری ۱۰ ریال) دریافت میداشتند، ضمناً "گروهی علاوه‌مند

به انجام کار نبوده و دلیل عدم توانایی کار با علاوه قه و میل آنها و یا

تصمیم به تغییر شهرستان و اقامت در محل دیگری است.

توجه به تقدیم و تأکید بر مشکلات با درنظر گرفتن این مطلب که هر فرد در جواب

سؤال، فی المجلس مشکلاتی را عنوان نماید نباید این توهمند را بوجود آورد که

مثل "مشکل مسکن را فقط در مردم سه نفر و یا کمتر مزد را در مردم ۷ نفر ملاک

مشکل نتیجه گیری قرار داد، بلکه صرفاً "ترتیب مورد بحث ناشی از جایگیری آنسی از

دید معاود مورد مصاحبه بوده و قطعاً" هر کدام از مشکلات مذکور به تنها ای

گریباً نگیر کلیه معاودین غیر بومی است و بوعی نبودن اکثریت قریب

به اتفاق معاودین مسئله ای است که اغلب منجر به ترک محل میشود.

نظر مسوؤلان فرمانداری این بود که باید به هر ترتیب اجازه عزیمت

معاودان به مناطق دلخواه داد و شود زیرا با نبودن کار و کوچک بودن محیط

و تعداد بالغه زیاد معاود امکانات نگهداری و تفديه آنها تا مدت زیادی در

محل فراهم نخواهد بود.

کلیه معاودین اعزامی به این منطقه به استثنای تقریباً ۸ خانوار (۲۵ نفر

که از اهالی زنجان و حومه بوده وجد ب جامعه شده اند) علاقمند به سکونت

در مناطق خوزستان، کرمانشاه، ولرستان میباشند و بنابر اظهار معاودین برخلاف

تمایل آنها از اردوگاه جیرفت به منطقه زنجان اعزام گردیده اند و تقاضای آنها

درخصوص اعزام به مناطق مورد نظر مکرر میباشد.

از لحاظ اخذ وام گروهی از معاودان با این مشکل مواجه میباشند که ضامن

قابل قبول بانک نمیتوانند معرفی نمایند و بناقچار وامی در اختیار آنها گذاشته نمیشود تا به کسب وکارآزار بپردازند و با توجه به همراهی مذکور فقط ۳ نفر از متقاضیان وام موفق به اخذ وامی بین ۲ تا ۵ هزار تومان گردیده‌اند.

با توجه به حسن اثراین وام از نظر جذب شغلی معاود نبایستی نداشتند ضامن یا کم اعتبار بودن ضامن و وثیقه اورا ملاک اعتلای وام ویا مبلغ وام را نیست چنانچه مسؤولان بانک ملی تسهیلات بیشتری از لحاظ مقررات و شرایط مربوط به اخذ وام و سرعت در پرداخت آن به نفع معاود فراهم کنند آثار بسیار مشبّتی در برخواهد داشت.

＊＊＊＊＊

۲- شهرستان ابهر :

خانوارهای مورد مصاحبه ۶ خانوار (از ۱ خانوار) ساکن در این شهرستان

هستند که ساکن منازل واگذاری از طرف فرمانداری میباشند و فقط یک خانوار که بوسی

اسد اجاره نشین میباشد.

مصادیقه شوندگان همگی متاعله هلوه نفر شان بیسواندند.

از نظر اشتغال :

سه نفر شاغل و سه نفر بیکارند که بقالی و کارگری در شهرداری نوع شغل معاودین

شاغل است.

چنانچه از مطلب فوق برمیآید نصف سرپرستان خانوارهای مورد مصادیقه

بیکارند، نه بهاین دلیل که کاری به آنها ارجاع نشده بلکه به دلیل عدم تفاسب نوع

کار با خصوصیات و علاوه آنها، که از انجام کاری، نظیر کارگری یا رفتگری شهرداری

خودداری نموده و حتی نوع کار را مفایر با منافع سیاسی و تبلیفاتی ایران

دانسته و با توجه کامل به تبلیفات اشی از اخراج معاودین به امید رسیدگی

کامل و کمک های لازم روز شماری میکنند، وزاند وخته های خود ناشی از فروش

اموال غیرمنقول و حجیم قبل از اخراج از عراق مصرف کرده و امیدواریه انجام -

وعده های داده شده می باشند.

زمینه های شفلى معاودین عبارتست از :

رنگرزی، عطاری، جاجیم بانی، قصابی، کشاورزی، کفاشی، قهوه چی، ولوله کشی

فرزندان معاودین ۴ نفر هستند که از نظر تحصیل :

۱۷ نفر در دوره ابتدائی .

۴ نفر در دوره اول و دوم متوسطه مشغول به تحصیل بوده و یا سواد مربوط

را دارند .

شهرستانهای مورد علاقه از نقطه نظر سکونت برای این گروه به ترتیب :

دزفول، قم، دهلران، تهران و اصفهان است.

مشکلاتی که این گروه معاود با آن روبرو هستند به ترتیب عبارتست از :

مسکن، زبان، سردی هوا، غربت، کار، و گوچک بودن محیط .

شهرستان ابهر چون صنعتی نیست واژداشتن کارگاه و کارخانه بی نصیب

ماند هقدرت به کارگاردن و جذب معاودین را ندارد و بقول فرماندار محل وضع اهالی

بهتر از آنها نیست و با آنکه مؤسسات مختلف نظیر باشگاه لاینز و افراد

کمک های بلا عوض نموده اند، معهدزا نمیتوان انتظار داشت این عدد به ماند ن

در ابهر علاوه قمند شده و مخصوصا سرمای طاقت فرسای این منطقه را تحمل

نمایند .

فصل دوم

مشخصات کلی معاوдан در استان آذربایجان شرقی

الف - تبریز:

باتوجهه بجهود شماره ۲۶۰۱۵ خانوار در این شهرستان مورد مصاحبه

قرار گرفته و پرسشنامه‌ای مربوط تکمیل شده است که نظریه سوالات مطرح شده و جواب

داده شده به بررسی نتایج حاصل می‌پردازیم:

۱- مسکن:

کلیه معاودين این شهرستان اسکن مدارس، آموزشگاه حرفه‌ای و

اردوگار استان می‌باشند. ساکنین مدارس جداگانه یعنی "هر خانوار در یک

اطلاق" و یقیه باور گروهی در سالن یا الاق‌های بزرگ بسر می‌برند که موقت بودن

سکونت در مدارس بد لیل شروع سال تحصیلی و از سوئی زندگی گروهی و مشکلات

ناشی از اتمام دسته جمعی درین الاق بزرگ در خور توجه به سلطور رفع مشکل

است.

۲- محل تولد و تاولد:

از ۲۶ نفری که بمنوان سرپرست خانوار با آنها مصاحبه شد، ۱۳ نفر متولد

ایران و ۱۳ نفر متولد عراق می‌باشند یعنی ۵۰٪ متولد عراق و عرب بشمار میروند

و می توان گفت اکثریت این گروه را جوان ها تشکیل میدهند.

از نظر تاهمیل ۲۶ نفر متهم و ۴ نفر مجرد هستند.

۳- سوار و اشتغال:

از نظر سوار گروه مورد مصاحبه در این شهرستان گروه های زیر را

دربرمیگیرند:

- ۱۵- نفر بسوار یعنی ۷/۵٪ افراد مورد مصاحبه باشند

سوار حتی خواندن و نوشتن بی بهره مانده اند.

- ۵ نفر سوار ابتدائی

- ۱ نفر دوره اول متوجه

- ۲ نفر دوره دوم متوجه

- ۳ نفر سوار قدیمی و قرآنی.

از نقطه نظر اشتغال:

- ۱۸ نفر شاغل.

- ۶ نفر بیکار

- ۲ نفر درانتظار کار - هستند از افراد شاغل بجز پک نفر که جوشکار

است بقیه کارگر ساده اند.

وازلحاظ بخوبی فعالیت:

- ۱۱ نفر در بخش خصوصی

و ۷ نفر در بخشید و لقی مشغول بکارند.

در آمد معاودان مورد مصاحبه را میتوان در گروه های زیرقرار داد:

— ۰۰ تا ۳۰۰ نفر ۸ تومان

— ۳۰۰ تا ۴۰۰ نفر ۰ تومان

زمینه های شغلی معاودین بدین شرح است:

آهنگر، جوشکار، کفاس، راننده، لوله کش، نانوا، برق کار، کارگرفنی، مکانیک

کله پز، عطار، قهوه چی، لحاف دوزد، ستغروش و

۴— فرزندان معاودین :

مجموع فرزندان گروه مورد مصاحبه ۱۳۶۵ نفر (۶۴ دختر و ۷۲ پسر) بوده است

که از نظر سن در گروه های زیرقرار میگیرند:

سن	كمتر از ه سال	۵ تا ۹ سال	۱۰ تا ۱۴ سال	۱۵ تا ۱۹ سال	۲۰ تا ۲۴ سال	بیا لا
تعداد	۱۵	۱۹	۳۶	۳۲	۳۴	

وضع تحصیلی این افراد یه این ترتیب است:

— ۵ نفر در دوره ابتدائی

— ۱۳ نفر در دوره اول متوسطه

— ۲ نفر در دوره دوم متوسطه

مشغول تحصیل بوده و یا سوار دوره های مربوط را دارا میباشند. بقیه فرزندان

بیسوار میباشند که بیسواری عدهای از آنها ناشی از صفر سن است. چنانچه جمیع

فرزندان را (بجز گروه کمتر از هشت سال) یعنی ۱۰۲ نفر ادار نثار بگیریم و این گروه را با تعداد محدود لین خانوارهای معاود ساکن این شهرستان مقایسه کنیم نتیجه به این ترتیب است که ۶۸٪ مشغول بتحصیل و بقیه یعنی ۳۱٪

معادل $\frac{1}{3}$ فرزندان بیسند و از تحصیل محروم مانده اند . *

از نظر اشتغال وضع فرزندان معاودین به این ترتیب میباشد :

۲۸ نفر محصل

۳۰ نفر شاغل .

۶ نفر خانه دار (بتقیه بیکاریا کم سن و سال میباشند) .

۵ - شهرستانهای که جهتسک و نت دائم این معاودین نام برده اند

به این ترتیب است :

تبریز ۷ مورد

تهران ۶ مورد

اهواز ۲ مورد

و شهرستانهای باپلام ، قزوین ، گرمانشاه ، همدان ، مشهد ، اصفهان ، بروجرد ، هرگدام ۱ مورد و در ۶ مورد جواب حاکی از بین تفاوتی بوده است زیرا غربت و مسائل ناشی از آن باعث نوعی علاوه مندی به محیطی می گردد که کار و کسب و کار آمد برایشان فراهم نمایند .

* به پیشنهاد استمریبوط به این مسائل که در فصل قبل عنوان شد توجه فرمائید .

۶- همراهان این گروه (به استثنای فرزندان) ۱۴ نفر "۲۷ زن و ۱۴ مرد"

میباشند که همسران و دیگر منسوبانشان را تشکیل میدهند.

۷- درمورد تنظیم خانواده و طرق جلوگیری از باروری ۲۰ نفر آگاهی

داشته و ۱۷ نفر جلوگیری مینمایند.

توجه به ۸۵٪ افرادی که از گروه آگاه (نسبت به مسائله تنظیم خانواده) بوده

و عملأً از باروری ناخواسته جلوگیری مینماید باعث امیدواری است.

خاصه در شناختن این امرکه متوسط فرزندان این گروه (یعنی حاصل $\frac{136}{3}$)،

۳/۵ فرزند است و تعدادی است فزونتر از تعداد لازم.

تاگفته نماند که اکثریت غریب به اتفاق راحت ترین و بهترین راه جلوگیری را

قرعه دانسته و ادامه آموزش درباره این مسئله واجبو مشمر است.

۸- مشکلاتیکه این گروه درمورد وضع خود یاد آور شده اند به ترتیب

عبارتست از:

— مسکن ۵ نفر

— زبان ۱۱ نفر

— سردی هوا ۶ نفر

— غربت ۴ نفر

— کمی درآمد ۳ نفر

ضمناً تذکراین نکته لازم است که ذکر مشکل کسی درآمد از ارف ۳ نفر یا

سردی هوا از ارف ٦ نفر نمیتواند نافی مشکلات دیگر در بقیه آنها و یا مشکلات آنها در خصوصی دیگران باشد.

باتوجه به صنعتی بودن تبریز از نظر اشتغال، گرفتاری عمدای مطرح نیست ولی درآمد فعلی در قیاس با درآمد معاود در عراق و کمبود درآمد در قیاس با مخارج در ایران با توجه به اینکه متوسط تعداد هر خانوار در این شهرستان (بر مبنای ٢٦ خانوار مورد مصحابه) ٦/٧ نفر میباشد بسیار ناچیز است زیرا از درآمد خانوار که با توجه به مطالب قبلی بطور متوسط ۳۰۰ تومان است، به هر یک از افراد ماهانه ٥٤ ریال تعلق میگیرد و عدم کفایت آن احتیاجی به ذکر دلیل ندارد.

در بازدیدی که از کارخانه های محل کار بعضی از مصالحه شونده ها بعمل آمد متوجه این امر شده ایم که اغلب افراد مزبور که قادر تخصصی بوده اند، به علت آشناشدن با حرفه های جدید دلگرم و خرسندند همچنانکه ٧ نفر از آنان علیرغم مزد کم متمایل به ادامه کارهای مربوط میباشند.

بـ اردبیل :

خانوارهای مورد مصاحبہ در این شهرستان در دستانی سکونت داره
شده و یک خانوار اجاره‌نشین است که خصوصیات ۱۰ نفر سرپرستان خانوار-
های مورد مصاحبہ‌انظر محل تولد، تأهل، سواد، و اشتغال بشرح زیراست :

۴ نفر متولد ایران و ۶ نفر متولد عراق .

۴ نفر متأهل، ۴ نفر مجرد و ۲ نفر بی سسر در اثر فوبت

۵ نفر بی‌سواد، ۳ نفر سواد ابتدائی، ۱ نفر دوره اول متوسطه و ۱ نفر

سواد قدیمی .

۵ نفر شاغل، ۲ نفر بیکار، ۲ نفر در انتظار کار و ۱ نفر از کار افتاده .

زمینه شغلی این گروه عبارتست از بنائی، جوشکاری، حلبي سازی، مبل

سازی، کفاسی، قهوه چی، پارچه فروشی، خوش‌نویسی، عطاری، هلاقی، آشپزی

و .

کل فرزندان این عدد، ۳۰ نفر " ۱۶ دختر و ۴ پسر " میباشد که از نظر

سنی در گروههای زیر قرار میگیرند .

سن	۰ تا ۴	۴ تا ۹	۹ تا ۱۴	۱۴ تا ۱۵	۱۵ تا ۲۰	۲۰ سال و بیشتر
تعداد	۸	۵	۷	۷	۳	

که ۱۶ نفر در دوره ابتدائی مشغول به تحصیل بوده یا سواد ابتدائی را دارند

و دیگران بی‌سواد و یاد ر سن تحصیل نهی باشند .

در جواب این سؤال که چه شهرستانی را جهت سکونت ترجیح میدهید

معاودین مورد مهابه این شهرست انهارا به ترتیب عنوان نموده اند :

— اردبیل ۶ مورد

— تهران ۲ مورد

— قم ۲ مورد — کرج ، کاشان ، مشهد ، اصفهان و رشت هر کدام ۱ مورد

مشکلات عنوان شده از لرف این گروه به ترتیب عبارتند از :

— نداشتمن مسکن ۷ مورد

— سردی هوا ۴ مورد

— پیری و تنهاشی ۲ مورد

— عدم آشنایی به زبان ، نداشتمن برق و کمبود مزد هر کدام یک مورد

معاودینی که در این شهرست این مورد مطالعه قرار گرفتند در قیاس با سایر شهرها

از کمکهای بیشتری برخور دار بوده اند و از جمله این کمک ها :

— دادن وام

— راهنمایی در مورد اجاره مغازه

— کمک در پرداخت سرتقاضی

— تهیه مسکن بمنظور انتقال از محل دبستان به دلیل شروع سال تحصیلی

و کمکهای دیگر بوده است که علاقه و حمایت مرد خیری از اهالی محل (مناف زاده)

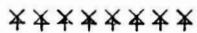
در این مورد خاص قابل تمجید است.

شاره به این مطلب که ازه نفر شاغل ۳ نفر راءسا بکار آزاد مشغول شده

(جوشکاری ، مبل سازی و کفاشی) و آنفر را نظار کار بوده اند لازم و امید به آیند ه

روشن این گروه را توجه به تخصص و آشناei قابل و کمک های لازم از طرف افراد و واحد ها به گروهی که مبلغاً "بومی" نیستند قابل توجه است.

را هنرمندان و تسهیلاتی که مسؤولان مربوط فراهم میکنند باعث جذب نسبی این گروه در جامعه اردبیل شده و توجه به مطلوبیت سکونت در اردبیل از طرف ۶ خانوار یعنی ۶۰ درصد کل افراد مورد مصاحبه میین همین مسئله است.

ب - هشت روود (سراسکند) مراغه، عجب شیر :

در پیشینه شهرستان فوق الذکر که سایر شهرستانهای مورد بررسی استان

آذربایجان شرقی سنتند ۱۲ خانوار شا مل ۸۳ نفر (جدول شماره ۱۵ صفحه ۲۷)

معاود سکونت دارند که وضعیتی همه آنها چنین است :

جدول شماره ۲۵ - مشخصات کلی

متوسط حقوق دریافتی (تومان)	فرزندان	اشتفال	سوار	ساده	متولد	تاءهل	محل تولد	جنس
۴۵۰	- ۹ ۱۳ ۶	- ۴	۴	- ۴	- ۴	۴	۴	- هشت روود
۳۱۵	۴ ۸ ۱۳ ۱۲	- ۴	۴	۱ ۳ ۱	۳ ۲	۲	۲	مراغه
۲۳۷/۰	۲ ۷ ۱۵ ۱۰	۴ -	۴	۱ ۳ -	۴ ۲	۲	۲	عجب شیر
	- ۶ ۲۴ ۴۱ ۲۸	۴ ۸	۱۲	۲ ۱۰ ۱	۱۱ ۸	۴		جمع :

سا بر مشخصات معاودین سا کن این سه شهرستان:

الف - زمینه های شغلی:

در هشت رود: شیرینی پزی و بقالی ذکر شده است.

در مراغه: عطاری - بقالی و کفاشی

در عجبشیر: تره بار فروشی، نانوایی و باگبانی.

ب - شهرستان مطلوب:

خرمشهر، خرمآباد، اهواز، کرمانشاه، شهرستان مورد توجه از نظر

اقامت برای معاودین ساکن هشت رود میباشد همچنانکه شهرستانهای: اهواز،

مراغه، شیراز، کرمانشاه، ایلام و خرمشهر را معاودین مقیم مراغه ترجیح میدهند.

و تهران و عجبشیر* دو منطبقه مورد علاقه جهت سکونت معاودین ساکن

عجب شیر است.

ج - مشکلات:

سردی هوا، نداشتن مسکن، نداشتن زبان ترکی، کمی مزد، مسائلی

است که ساکنین هر سه منطقه عنوان کردند.

* - عجب شیر بخشی است از شهرستان مراغه که در مسیر راه تبریز به مراغه قرار دارد.

فصل سوم

مشخصات کلی معاودان در استان آذربایجان غربی

۱- رضائیه:

با توجه به جداول شماره (۲۷۱۴) از ۲۵ خانوار ساکن این شهرستان ۲۳

خانوار مورد صاحبته قرار گرفته و پرسشنامه مربوط از طریق تماس با رئیس همسر

خانوار تکمیل گردیده است.

۱-۱: مسکن:

از ۲۳ خانواری که مورد بررسی قرار گرفته، ۱۱ خانوار اجاره نشین،

و خانوار ساکن ساختمان بیمارستان سابق

پهلوی" میباشند و بقیه که ۳ خانوار را تشکیل میدهند، منزل شخص دارند.

متوسط اجاره اجاره نشینان این شهرستان (۱۱۰ تومان) است.

توجه به ۱۱ خانواری که ابخاره نشین شده و ۳ خانواری که منزل شخصی دارند

یعنی ($\frac{1}{2}$) ۸/۶۰٪ خانوار های مورد صاحبته، نمایشگر این مسائل است

که اکثریت معاودین این شهرستان بومی یا حداقل آشنا به محیط و زبان و مردم

بود و دچار مشکلاتی مشابه دیگران که غیر بومی هستند نمیباشند.

هر چند که به گفته خود آنان از معاودین کرکوک، عراق و ازگروه هایی هستند که

بعد یا قبل از اخراج های دسته جمعی و بطور خانوارگی و گاه داوطلبانه به ایران آمده و بدون اقامت در ارد و گاهها با توجه به شهرستان مورد نظرشان به این منطقه گسیل شده‌اند.

۱-۲: محل تولد و تأهیل:

از ۲۳ نفری که بمنوان رئیس خانوار مورد مصاحبه قرار گرفتند ۳ نفر زن – متکلف خرج فرزندان و بقیه مرد بودند که. ۱۱ نفر از آنها متولد ایران و ۱۳ نفر باقی متولد عراق‌اند. همچنانکه ۱۵ نفر متاهیل ۳ نفر مجرد و ۵ نفر بی همسر را از فوت در میان این گروه یافت می‌شوند.

۱-۳: سواد و اشتغال:

از جهت سواد ۱۵ نفر از مصاحبه شوندگان بی‌سواد و ۶ نفر سواد قدیمی وابتدائی و ۲ نفر بقیه سواد دبیرستانی^۱ دارند. نسبت ۶۵٪ بی‌سواد بین این گروه قابل توجه می‌باشد و به رسیدگی و اقدامات لازم نیازمند است.

از نظر اشتغال:

۱۰ نفر شاگل و ۴ نفر بیکار، ۵ نفر در انتظار کار، ۲ نفر خانه دار و ۱ نفر از کارافتاده و ۱ نفر محصل است.

نوع شغل معاودان از این قرار است:

بقالی، سلمانی، مبل سازی، خرازی، قمه‌چی، لوله‌کشی، سرایداری و کارگر دخانیات.

بخش فعالیت:

دربخش آزاد	۸ نفر
دربخش دولتی	۳ نفر
دربخش خصوصی	۱۱ نفر، بکار مشغولند.

همانطور که ملاحظه می شود در سه بخش ۱۲ نفر بسیار مشغولند که با جمع افراد شاغل که ۱۰ نفر ذکر شده مطابقت نمی نماید و اختلاف ناشی از ۲ نفری است که در انتظار کارند یعنی عملاً بار ریافت وام مقدمات لازم را برای شروع به کار که سلمانی و مبل سازی است فراهم نموده و در بخش آزاد به عنوان شاغل به حساب آمده اند.

هر یک از معاوдан مورد مصاحبه بطور متوسط ۲۸۳ تومان درآمد دارند (نگفته نماند که عددی به علت تا زه کاربودن از ذکر درآمد معینی خودداری کردند) و آنها که بیکارواز کارافتاده به حساب آمده اند از کمک روزانه برخوردارند هر چند که مراجعه های مکرری لا زم است تا مقرری روزانه ۱۰ ریال را که اغلب دو هفته یک بار پرداخت می شود، دریافت دارند.

زمینه های شغلی معاودان:

معاودان شاغل کفاس، آهنگر، عکاس، نانوا، سلمانی، جوشکار، لوله کش، راننده، بقال، مبل ساز، نقاش، قناد، خوارو بار فروش، بلور ساز، قهوه چی و خرازی فروش بودند. ۴-۱: فرزندان معاودان ۸۱ نفرند (۳۷ دختر - ۴۴ پسر) که از نظر

سنی در گروههای زیر قرار میگیرند:

سن	کمتر از ۵ سال	۶ تا ۹	۱۰ تا ۱۴	۱۵ تا ۱۹	۲۰ و بالاتر
تعداد	۱۹	۱۲	۱۰	۱۵	۲۵

واز نظر تحصیل نیزداری این وضع میباشد :

— دوره ابتدائی ۹ نفر

— دوره اول متوسطه ۲ نفر

— دوره دوم متوسطه ۶ نفر که مشغول به تحصیل بوده ویاسوار

دوره های مربوط را دارا میباشد . بقیه فرزندان بیسوار میباشد که علت این امر در مورد گروهی از آنها صفر سن است .

از نظر اشتغال وضع فرزندان معاویدین مورد بررسی به این شرح است :

— محصل ۶ نفر

— شاغل ۴ نفر

— خانه دار ۷ نفر بقیه فرزندان بیکار یا کم سن و سالند .

۱-۵ : در مورد این سؤال که معاویدین مورد مصاحبه چه شهرستانی را

جهت سکونت ترجیح میدهند جوابهایه ترتیب زیر بوده است :

رضائیه ۲۰ مورد

تهران ۳

قم ۲

مشهد و سنندج ۱

(برخی از معاویدین بیش از یک شهرستان را نامبرده اند)

۶-۱ : همان این این گروه از ایرانیان بازگشته از عراق (به استثنای

فرزندان) ۲۰ نفر میباشند که از همسران آنها و دیگر منسوبانشان تشکیل

میشود و در مجموع ۱۱ نفر زن و ۲ نفر مرد میباشند.

۷-۱: در مردم تنظیم خانواره و طرق جلوگیری از باروری، ۱۰ نفر آشنا به

این امر بوده و ۶ نفر آنها عامل "جلوگیری مینمایند" پائین بودن تعداد افرادی

که به تنظیم اولاد پرداخته اند دلیل است بر اعتقادات مذهبی واز سوئی جوان

بودن قریب ۵٪ افراد مرد مصاحبه.

متوسط تعداد اولاد خانوارهای این گروه $\frac{81}{23}$ یعنی حدود ۵/۳ نفر است

و نسبت بسایر گروه‌ها در سایر مناطق می‌توان گفت کم اولادند و اراده آموزش

مسائل مربوط به تنظیم خانواره موثر تراست.

۷-۲: مشکلا تیکه این گروه در مردم زندگی و سایر مسائل سریوا متذکر

شد ها ند به ترتیب عبارتست از:

— بیکاری و نداشتن درآمد ۸ مورد

— کوچک بودن مسکن ۵ مورد

— ندانستن زبان ۲ مورد

— بالا بودن کرایه ۲ مورد

دیگر سردی هوا، دوری از خویشان، ندانستن مسکن، بلا تکلیفی، ندانستن برق و ...

که مشابه مشکلات سایر گروه های مرد بررسی است و نتیجه‌هاینکه گرفتاری های

مشابهی در سراسر مناطق مورد بررسی به چشم می خورد .

گروه قابل توجهی از معاودین ساکن رضائیه بومی و محلی (ترک) هستند و
یا آشنا یانی در رضا ئیه دارند و از معاودین کرکوک عراق اند (که مختصری به‌وضع
آنها اشاره شد) .

ساپر معاودین شهرستان مزبور که ساکن سا ختمان واگذاری هستند عرب و
نا آشنا به محیط زبان و گرفتار مشکلات عدید هم باشند و گووهی هستند
که از جیرفت اعزام شده اند .

اعطای وام در رضائیه و تاحدی تشویق مقامات استانداری و بانکی در اقدام
بمنظور اخذ آن از طرف معاود سبب رضایت خاطر معاودان است .
در این شهرست امن می توان گفت امکانات موجود برای رفاه حال معاودین مورد
استفاده قرار گرفته و صرفا " تقسیم بندی غلط از ارد و گاه جی رفت علت نارضائی گروه
غیر بومی است .

۵۶
۲- مهاباد - میاندوآب - شاهین دژ

در سه شهرستان فوق الذکر که سایر شهرستان های مورد بررسی استان

آذربایجان غربی هستند ۱۰ خانوار شامل ۳۵ نفر (جدول شماره ۲۲ ص ۲۱) معاود

سکونت دارند که همه آنها تحت یک سر فصل بشرح زیر گزارش میشود .

جدول شماره ۳ - مشخصات کلی

متوسط حقوق دريسافقی (تومان)	فرزندان			اشتفال			سوار			ناهله			محل تولد			شهرستان
	جنس	باخته	بسیار باخته	جنیس	باخته	بسیار باخته	جنس	باخته	بسیار باخته	جنس	باخته	بسیار باخته	جنس	باخته	بسیار باخته	
۳۳۲/۵	۹	۱۰	۴	۱	۱	۲	۴	۲	-	۲	-	-	۴	۲	۲	مهاباد
۳۲۰/-	-	-	-	-	۱	۱	۲	۱	۱	-	۲	-	۱	۱	۱	میاندوآب
۳۰۰/-	۲	۲	۲	-	-	۴	۴	-	۱	۳	۳	۱	۴	-	-	شاهین دژ
-	۱۱	۱۲	۶	۱	۲	۲	۱۰	۳	۲	۵	۵	۵	۲	۳	۲	جمع

قبل از ذکر سایر مشخصات معاوین ساکن این سه شهرستان پاره آوری این مطلب لازم

است که :

سهمیه شهرستان مهاباد ۱۵ خانوار بود که ۴ خانوار فعلًا ساکن این شهرستان اند

و بقیه درین مکاتبات عدد پنهان شهرستانهای خلاف تقاضای معاود و فرمانداری فرستاده شده -

اند و چنانچه مسائل امنیتی این منطقه نادریده گرفته شود ، نگرانی معاودان و مسوولان

مریوطا از این نقطه نظر در خور توجه است هر چند که مشکلات غیربومی بودن را

در هر کجا از رست بنداده و سرگردانی و نگرانی بیشتری برای آنها ایجاد شده

است .

نیوتن^ط خانه در مهاباد و محل سکونت راحت برای معاود و بقول فرماندار
محل، اضافه شدن گروهی دیگر به بیکاران و مشتریان قهوه خانه ها امری
است گویای بسیاری از مسائل.

نظر مسؤولین میاندوآب این بود که هزینه های خرج شده توسط دولت
وسایرین برای معاودان از اولین روز تابحال چنان چه با روش کاملاً "صحیح بکار ر
میرفت و مثلاً" شهری در منطقه‌ای چون اصفهان یا استانی دیگر با این موقعیت
ساخته میشد و از کارو نیرو و حرفه وقت معاود و طبیعت مساعد و کمک کافی
دستگاه های مختلف و افراد و بخش خصوصی یعنی همان ها که به صور مختلف
تحت این عنوان کمک هایی کرد و بودجه هایی که اختصاص به این امر یافت
است استفاده میگردید مسأله اسکان و کار، حل و سایر گرفتاری ها به تدریج
مرتفع میشد و تقاضا های فعلی ناشی از غربت، عدم آشنائی به زبان و سنن، سردی
هوا، جدا افتادن افراد یک خانواره یا یک فامیل از هم، نداشتن کار و مسکن
و... مطرح نمی شد، یا تقلیل یافته مینمود و از این‌رفت تقاضاهای انتقال به مناطق
مختلف بالا، خص نتاط مرزی مسئله ای قابل توجه آنچنانکه اکنون وجود دارد ولازم
رسیدگی و اندام فوری است مطرح نمی گردید.

الف - زمینه های شغلی معاودین این مناطق یعنی آشنازی به کاراين گروه

را با توجه به گفته خودشان می توان در مهاباد : مکانیکی - قهوه چی

آشپزی و رانندگی داشت.

همانطور که در میاند و آب : اتوشوئی ، خیاطی و رانندگی

و در شاهین دژ : خیاطی ، اتوشوئی ، مبل سازی ، رانندگی ، نجاری و

نانوائی ذکر کردند . (مسلمان " آشنازی هر نفر در بیش از یک رشته

بیان گردیده است)

ب - شهرستان های مطلوب :

برای ساکنین مهاباد : تهران و پیرانشهر است که ۳ مورد طهران و

۲ مورد پیرانشهر را بیان کرده اند معاودین ساکن میاند و آب :

برای سکونت دائم خود خرمشهر ، کردستان و میاند و آب را انتخاب

و در شاهین دژ : اصفهان ، مهاباد ، رضائیه ، کاشان و تهران را

برای اقامت و کار و کسب ترجیح داده اند .

ج - مشکلات این گروه ساکن در این سه منطقه به ترتیب :

سردی هوا - نداشتن زبان ، مسکن ، مزد کم ، نداشتن وسایل زندگی ،

نارضائی از اهالی محل ، شلوغی محل سکونت ، غربت ، جدای افتادن افراد

یک خانواده از یکدیگر - نداشتن وسایل تفریح و سرگرمی بیان شده است

مساعدین سا گن بخش شا هین دژ * در مرحله اول بد لیل جوان بودن
و تجرد از کوچکی محیط و نداشت ن امکانات لازم نساراضی و از کار و سختی آن که
قرقبانی اداره منابع طبیعی بوده است در مقایسه با دستمزد حاصل گله مندند
و در ثانی پی گیری کار خود را از طرف محققانی چون نگارنده به فال نیک گرفته اند
که بالا خره مسووء لان امادر فکر آنها میباشند .

* این گروه از معاوادان جوان و مجرد، بمعلت فرادهم بودن فرصت های شفلى
در شا هین دژ از طرف مسووء لان مربوط به بخشنامه مذبور که از توابع شهرستان
میاندوآب است، اع زام گردیده اند .

نتیجه کلی

با توجه به آنچه در صفحات قبل بنظر رسید و تصویری که از وضعیت گروه‌های معاود ساکن سه منطقه مورد بحث بدست داره ایم در این قسمت فهرست وارعلاوه برآنچه در فصول گذشته به آن اشاره شد نکاتی در خور توجه و رسیدگی، ارائه میگوشند به این امید که در رفع سریع شان اقدامات مثبت و عاجل بعمل آید تا گروهی اخراج شده (به جرم ایرانی بودن)، سرو سامانی گیرند :

- ۱- غالباً "آمار و اطلاع دقیقی درباره معاودان هر منطقه در دست مسؤولان مربوط وجود ندارد و این خود در زمینه‌های مختلفی، ایجاد مشکل میکند.
- ۲- توزیع معاودان مقیم ارد و گاه جیرفت، چندان منطبق با خواسته‌ها و تمایلات معاودان نبوده و گاهی به صورتی عمل شده است که اعضاء یک خانواره به نقاط مختلف اعزام گردیده‌اند.
- ۳- کم توجهی برخی از مأمورین مسؤول کار معاودان در مورد تائمه می‌رسانند، نیز از مسائلی است که باید خاطر نشان گردد.
- ۴- با اینکه در بعضی از نقاط چون رضاییه وارد بیل پرداخت وام

به معاودان با تسهیلات در خور تقدیری، صورت گرفته است در مناطق دیگر مشکلاتی در این زمینه وجود داشته که به نفع معاودان، حل نشده است.

۵- تعداد قابل ملاحظه‌ای از فرزندان معاودان از ادامه تحصیل و یا آغاز آن بازماند هاند و این وضع ناشی از بی قراری خانواده‌های آنان از یک طرف و به عمل نیامدن اقدامات لازم از طرف مسؤولان مرسیوط است.

۶- غالباً نه رآمد خانوار معاود و نه احتمالاً "اند وخته قبلی او و نه کمکهایی که به او می‌شود، نیازهای وی را رفع نمی‌کند و به همین جهت سعی و دان در نگرانی وی سامانی بسر می‌برند.

۷- گاهی نه معاود از لحاظ آموخته‌ها در خور کاریستکه به ارجاع می‌شود و همینطور گاهی کار ارجاعی به معاود درخواه نظر به سن و تحصیلات و تعداد افراد خانوارش نیست و طبعاً "نتیجه این دو وضع تاالم خاطر معاود و کارفرمای اوست.

۸- تعدادی از معاودان متمایل به سکونت در مناطق دیگر خاصه صفات جنوبی کشور (خوزستان) می‌باشند که باید برای انجام - خواسته‌های آنها اقدامات لازمی به عمل آورد . در اینجا باید با تأسف اظهار نمود که برخی از معاودین مورد نظر برخلاف تقاضای خود از شهرستانی

در منطقه آذربایجان به شهرستان دیگری اعزام شدند و این وضع
حتی متمامات اداری محلی را متعجب کرده است زیرا در حالیکه نقطه مورد
نظر معاود خوزستان بوده است، دستور اعزام او به همدان، امده است.
است.

۱- رویه مرفتی مناطق آذربایجان غربی و شرقی و زنجان مخصوصاً

از لحاظ شرایط اقلیمی محل مناسبی برای جذب اکثریت معاوдан موجود
در این مناطق نمی باشد — هرچند که برخی از معاودان که خود محلی
هستند و به زبان واوضاع و احوال محل آشنا میباشند، متمایل به اراده
زندگی در این مناطقند.

۲- اغلب معاودان مقیم مناطق مورد مطالعه که از چندی

پیش با سرمای زمستان و بر فوباران آن مواجه شده اند، مجهز به لباس و
وسائل گرم گنده نمیباشند که باید برای تجهیز آنها، اقدام نمود.

۳- بطورکلی معاودان خود را غریب و بیگانه می بینند و از این

جهت ناراحتند و شاید به ~~مین علت~~ (اعتراض بر علل دیگر است) گفته ها
بدون اطلاع به ترک محل سکونت می پردازند و به نقاط دیگری

مهاجرت میکنند و گاه افراد خانواره خود را مدتها بدون سریرست
ونسان آور گذاشته و افزاینده مشکلات عدیده فعلی می باشند.

۱۲- رویه مرفته باید اختیارات و امکانات بیشتری در اختیار
مسووء لان محلی به منظور حل مشکلات معاودان و تأمین رفاه آنان
گذاشته شود، همچنانکه با توجه به این اختیارات و امکانات باید
بیش از پیش کیفیت کار آنها در این موارد خاص، تحت نظرارت درآید.

